

КРУГЛИЙ СТІЛ «СТОП-БУЛІНГ!»

4 клас

Мета: Формування нетерпимості до проявів агресії; ознайомлення з поняттям булінгу, його видами та проявами; розвиток навичок безконфліктного спілкування, виховання толерантного ставлення до інших.

Обладнання: роздатковий матеріал, фломастери, фліпчарт, проектор.

Хід проведення

Вчитель. Доброго дня! Сьогодні ми зібралися за круглим столом обговорити дуже важливу тему – тему насильства та жорстокості серед учнів.

Нам всім подобається, коли нас люблять, поведуться з нами чемно, звертаються до нас на ім'я, особливо на лагідне. А які відчуття у вас виникають, коли нас постійно ображають, глузують? Мені хочеться розпочати нашу зустріч притчею.

«Ця історія трапилась дуже давно у старовинному місті, де мешкав один мудрець. Слава про його мудрість розійшлася далеко за межі міста. Та жив у тому місті один чоловік, який заздрив славі мудреця. І от вирішив він придумати таке запитання, щоб мудрець не зміг на нього відповісти. Пішов чоловік на узлісся, спіймав метелика, заховав його в долонях і подумав: «Спитаю я в мудреця: скажи, о наймудріший, який метелик у мене в руках – живий чи мертвий?». Якщо він скаже «живий», я стисну долоні, і метелик помре; а якщо скаже «мертвий», я розкрию долоні, і метелик полетить. Ось тоді всі зрозуміють, хто з нас розумніший.

Так усе і сталося. Зловивши метелика, лихий чоловік попрямував до мудреця і запитав у нього: «Який метелик у мене, о наймудріший, живий чи мертвий?». І мудрець, який і насправді був дуже розумною людиною, відповів: **«Усе у твоїх руках, чоловіче»** [Народні притчі].

Вчитель. Як ви вважаєте, що мав на увазі мудрець, коли так відповів чоловікові?

Висловлювання учасників круглого столу.

Наприклад: Від самої людини залежить, житиме метелик чи помре тощо.

Вчитель. Але в цих мудрих словах є ще один зміст: **від людини залежить, чого у світі стане більше — добра чи зла, як вона ставитиметься до інших добре чи погано.**

Сьогодні серед учнівської молоді надзвичайно загострилася проблема насильства, здійснюваного самими дітьми один до одного, тому ми поговорили про жорстокість, яка направлена на одну дитину. Це явище називають **булінгом**. **Що ж таке булінг?**

Висловлювання учнів.

Вчитель. Булінг у перекладі з англійської – хуліганити, грубіянити, визначається, як утиск, цькування, дискримінація. **Це тривалий процес свідомого жорстокого** ставлення з боку дитини або групи дітей до іншої дитини або дітей.

«Булінг (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого» **[Закон України «Про освіту»]**.

Вчитель. За статистикою 67% українських дітей піддаються цькуванню, навіть не усвідомлюючи цього. Спокійні та сором'язливі діти стають жертвами вдвічі частіше за однолітків, які відкриті для спілкування. У нашій школі проводилося моніторингове дослідження «Насильство та його прояви в учнівському середовищі» серед учнів 7-9-х класів, давайте подивимось його результати.

(Перегляд презентації, обговорення)

Вчитель. Які форми булінгу, на вашу думку, поширені серед дітей?

Висловлювання учнів.

Форми шкільного булінгу:

- **фізичний** (умисні штовхання, удари, стусани, підніжки, побої, кусання, драпання, плювання тощо);

- **психологічний** (насильство, пов'язане з дією на психіку, що завдає психологічну травму шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, підсміхування, якими навмисно заподіюється емоційна невпевненість)
- **кібербулінг** – це новітня форма агресії, що передбачає жорстокі дії з метою дошкулити, нашкодити, принизити людину з використанням інформаційно-комунікаційних засобів: мобільних телефонів, електронної пошти, соціальних мереж тощо.

- **економічний булінг** – крадіжки, пошкодження чи знищення одягу та інших особистих речей жертви, вимагання грошей тощо.

Вчитель. Як ви вважаєте, яка ж соціальна структура булінгу? Хто є учасниками булінгу?

Висловлювання учнів. Булер – агресор (переслідувач, кривдник), жертва – людина, яка постраждала та спостерігач або спостерігачі.

Вчитель. Пропоную до вашої уваги відеоролик.

(Перегляд відеосюжету про булінг)

Вчитель. А зараз прошу вас розділитися на 3 групи. Кожна група має написати на папері, як розпізнати кожного з них: **агресора, жертву і спостерігача.**

Учні пишуть відповідді, прикріплюють на фліпчарті та зачитують. Наприклад:

- **жертвою** цькування може стати абсолютно будь-яка дитина, не дивлячись на те, якою б сильною або здібною вона не була б. Однак найчастіше жертвами стають ті, хто найбільше виділяються;
- діти, які не можуть захистити себе, фізично слабші за своїх однолітків;
- діти з особливими освітніми потребами; діти, які уникають певних місць у школі (наприклад, на перерві сидять у класі); дивно одягнені;
- ті, хто швидко втрачає самоконтроль, легко піддається емоціям; діти, які не мають близьких друзів серед однолітків; діти, які часто хворіють;
- діти з незвичайною зовнішністю (помітні шрами, косоокість тощо або ж зовнішністю, не звичною для даної громади, – інший колір шкіри, розріз очей тощо); повні чи худі;
- часто діти зі специфічними інтересами, що призводить до сприйняття їх як «диваків», талановиті та обдаровані;
- дитина, погляди якої відрізняються від загальноприйнятих у даному колективі, нові учні у класі.

Вчитель. Так. Потенційна жертва – людина замкнена, вразлива, яку легко налякати, не впевнена у собі, має занижену самооцінку, депресивна, часто думає про суїцид, більше спілкується з дорослими, ніж з ровесниками, фізично слабша за «агресора».

Вчитель. Як розпізнати агресора або булера? Хто, на вашу думку, може булінгувати ?

Учні пишуть відповідді, прикріплюють на фліпчарті.

Наприклад:

- **булерами** ж найчастіше стають ті, хто хоче, щоб їх всі слухалися і боялися. У більшості таких дітей – яскраво виражені нарцисові риси характеру;
- їм весь час доводиться самостверджуватися за рахунок інших людей, доводити власну перевагу;
- вони зазвичай фізично сильніші за інших;
- виділяються зовнішністю, манерою поведінки, одягом;
- часто зухвалі та агресивні в ставленні до дітей та дорослих;
- не дуже гарно вчаться, але в той же час їм не вистачає уваги і поваги дорослих;
- ростуть без заборон та авторитету батьків.

Вчитель. А як розпізнати спостерігача?

Учні пишуть відповідді, прикріплюють на фліпчарті:

- це діти з кола кривдника,

- однокласники,
- випадкові учні або ін.

Вчитель. Я пропоную Вашій увазі відеоролик про **Ніка Вуйчічана з Австралії**, який народився без рук та ніг, з маленькою лівою стопою і двома пальцями. Незважаючи на це, батьки відали його до звичайної школи. У 8 років він сказав, що не хоче жити. У свої шкільні роки **Нік також був жертвою булінгу**, але підтримка батьків йому не дала покінчити життя самогубством. Нік має дві вищі освіти, дружину, дітей. І тепер він надихає та підтримує інших людей в Австралії, Україні та інших країнах. Давайте подивимось відеоролик

Вчитель. А зараз ми виконаємо таку вправу **«Я зможу допомогти»**.

Кожна підгрупа отримає певну ситуацію, де здійснюється насильство. Ваше завдання полягає у тому, щоб допомогти жертві та знайти для неї шляхи захисту та безпечної поведінки.

Ситуація 1.

Оксана сиділа за партою, хоча всі її однокласники метушилися та галасували під час перерви. Вона спостерігала щодня одну й ту саму картину: дівчатка весело сміються, жартують та кокетливо поглядають на хлопців. Звичайно, адже вони не носять цих потворних окулярів та брекетів на зубах. Через них вона терпіла стільки знущань та насмішок серед однолітків..! Тільки вдома вона могла насолодитися любов'ю та теплом, яке дарували їй її батьки.

Порожній клас. За партою самотньо сидить Оксана. До неї підходять двоє однокласників. Починають насміхатися з дівчинки: забирають окуляри, кидають на підлогу зошити та книжки, топчуть їх. Оксана починає плакати.

Ситуація 2.

Кожен день Андрія починався з того, що він чув чергову сварку батька та матері. Проспавши, він похапцем одягнувся і вибіг на вулицю. Снідати не хотілось, та й ні мама, ні тато не помітять, що його вже нема. Він звик. Адже давно його у сім'ї не помічали.

До школи також не хотілося іти. Адже там старші хлопці знову почнуть знущатися з нього: чіпляти на спину образливі прізвиська, давати стусани, ставити підніжки. Було дуже важко, адже пожалітися було нікому...

Школа. Продзвенів дзвінок на перерву. Із засмученим обличчям Андрій вийшов з класу.

В цей час до нього підійшли троє старшокласників. Почали знущатися, насміхатися. Один з них поплескав Андрія по спині, причепивши листок з написом «Вдар мене». Хлопець про це не знав. Андрія боляче штовхнули і він упав. Було дуже боляче. На очі навернулися сльози. Хлопців обурює, що у нього немає грошей і вони починають його бити.

Ситуація 3.

Мене звати Олена. Мені нещодавно виповнилося 15 років. Моє хобі – це спілкування в соціальних мережах. Десь місяць тому через соціальні мережі я познайомилася з чоловіком, якому 32 роки. Спочатку я з ним охоче спілкувалася. Це тривало майже тиждень. Потім мені стало нудно і я відмовилася від спілкування з ним. Він цього не зрозумів і постійно мені пише, телефонує. Одного разу навіть чекав біля будинку. Це трапилось

тому, що я всю особисту інформацію написала в соціальній мережі. Тепер мені дуже боязко. Що я можу зробити, аби він перестав мене переслідувати?

Ситуація 4.

Мене звати Олег. Я вирішив до Вас звернутися, через те, що у мого кращого друга є проблема. Його звати Саша. Це мій однокласник. Нам по 12 років. Останнім часом его сильно ображать однокласники. Вони постійно забирають у нього гроші, які мама дає йому та змушують кожного дня просити ці гроші у мами. Він дуже сильно боявся мені про це розповісти, через те що старшаки йому сказали, якщо Саша комусь про це скаже, то вони його поб'ють. Тепер ми разом не знаємо, як вирішити його проблему.

Вчитель. Які емоції чи переживання ви відчували до дітей, які опинилися у складних ситуаціях? І найголовніше, давайте разом знайдемо шляхи допомоги постраждалій дитині та спробуємо убезпечити себе, щоб не зіграти одну з ролей у булінгу.

(Обговорення)

Вправа «Асоціації»

Учні об'єднуються в 2 групи. Учасники витягують картки із словами **«наси́льство»** і **«толе́рантність»**. На початку букви слова **«наси́льство»** (для однієї групи) і слова **«толе́рантність»** (для другої групи) учасники пишуть свої асоціації з даними словами. Наприклад, слово **толе́рантність** у дітей може викликати асоціації: терпіння, спілкування, любов, єдність, співпраця, моральність, радість. Слово **«наси́льство»** у дітей може викликати асоціації: агресія, негатив, ненависть, страх, стрес, знуцання, лицемірство, побиття тощо.

Учні пишуть відповідді, прикріплюють на фліпчарті та обговорюють.

Вчитель. Слід зазначити, що 19 січня 2018 року набув чинності закон з протидії булінгу. Зміни також внесено в закон **«Про освіту»**. Було затверджено адміністративну відповідальність за булінг. За цькування неповнолітніх передбачено штраф від 850 до 1700 гривень. Якщо ситуація повториться впродовж року, то агресорам доведеться сплатити від 1700 до 3400 гривень.

Якщо булінг вчинили малолітні або неповнолітні особи віком від 14 до 16 років, відповідатимуть батьки агресора.

Вчитель. Давайте всі разом подумаємо як захистити себе від булінгу?

Учні пишуть відповідді і прикріплюють на фліпчарті:

- зберігати спокій, діяти хоробро; відійти в сторону – не ознака слабкості!
- говорити спокійно і впевнено – дати агресору можливість зупинитися;
- продумати декілька фраз, типу: «Відчепися», «Дай мені спокій», або більш влучні;
- компанію з двох чи трьох підлітків чіпатимуть з меншою вірогідністю, ніж тих, хто тримаються одинаками; коли є проблемна ситуація, краще триматися разом;
- якщо опинились або стали свідками ситуації булінгу, потрібно звернутися: у своєму навчальному закладі – до соціального педагога, практичного психолога, класного керівника, вчителя, медичного працівника;

- в поліції – до дільничного інспектора, працівників кримінальної поліції у справах дітей; до працівників служби у справах дітей державної адміністрації; неурядових громадських організацій;
- звернутися також за порадою до батьків, до людини, з якою довірливі стосунки (друг або подруга, родичі, вчитель);
- поговорити про це з своїм братом, сестрою, знайомими;
- звернутись на гарячу лінію **(0-800 -500-225)**.

Вчитель. Отже, булити зовсім не круто. Набагато було б ліпше, якби люди замість булінгу робили щось добре один для одного.

Отже, **давайте об'єднаємося в єдине ціле – в паутинку на знак того, що ми разом виступаємо проти булінгу.** Бібліотекар дає учням клубок і просить у довільному порядку передавати його із рук в руки, тримаючи частину нитки в себе, поки не обплутає усіх дітей.

Вчитель. Скільки важать наші слова? Часом ті слова, які нічого не важать, наші вчинки, які ми робимо, непомітні для нас самих, лягають великою образою й болем на інших. І під таким тягарем може зламатися кожна людина. Я точно знаю, що хоча б раз, але кожен із вас завдавав образи іншим, навіть не зауважуючи цього.

Притча «Скільки важить сніжинка?»

Одного разу маленька синичка, сидючи на засніженій гілці дерева, запитала в дикого голуба:

— Скільки важить одна сніжинка?

— Не більше, ніж нічого, — відповів він їй.

— Тоді я хочу розповісти тобі дуже цікаву історію, —

вела далі синичка. — Одного разу я сиділа на ялиновій гілці, й почався снігопад. Це ще не була віхола, й легкі сніжинки спокійно лягали на дерева. Я нарахувала 7435679 сніжинок, які опустилися на ялинову гілку. І коли остання сніжинка, що, як ти сказав, «важить не більше, ніж нічого», впала на неї — гілка зламалася. — Після цього синичка злетіла, залишивши голуба у глибокій задумі.

Насправді слова, з якими ми звертаємося одне до одного, важать дуже багато: добрими, лагідними можна підняти людині настрій, зробити її щасливою, а злими і жорстокими — образити, принизити і навіть убити. Про це потрібно пам'ятати під час спілкування і конфлікту, щоб не зіпсувати стосунків назавжди.

Я щиро вірю і повністю впевнена, що кожен з вас вживатиме такі слова, що підніматимуть настрій іншим, щоб будувати і не руйнувати. Адже те, що ми говоримо так чи інакше лишає слід у серці людини, якій ми це сказали.

Ваш клас – це маленька сім'я. Мені, та й вам, хотілося б, щоб у вашій сім'ї завжди панувало добро, взаємоповага, не було сварок, лихослів'я. **А ще ваш клас – це ще й частинка більшої сім'ї – нашої школи.** Я переконана, що кожен із вас прагне, щоб наша школа стала територією Добра. Тому пам'ятайте правило, яке називають Золотим **«Усе, що хочете аби робили вам люди, те робіть їм і ви».**

Вчитель. Мені дуже хочеться пригадати цитату української письменниці Ліни Костенко, яка дуже гарно характеризує бажану поведінку дітей у школі: **«Віддай людині крихітку себе. За це душа поповнюється світлом».**

Завершальна вправа. Вчитель роздає учням «серця доброти».

Вчитель. Було б набагато ліпше, якби люди замість булінгу робили щось добре один для одного. Я пропоную вам написати на серці те, що може допомогти іншій людині, зігріти їй душу (поділитися парасолькою під час дощу, притримати для когось двері). Зберіть усі «серця», перемішайте їх, відтак запропонуйте кожному витягнути навмання одне серце та впродовж наступного тижня зробити те, що написано на ньому.

Вчитель. Наша зустріч за круглим столом закінчилась. А зараз прошу сказати: «Що вам найбільше запам'яталося?», «Що зможете за необхідності застосувати в житті?», «Чи збулися ваші очікування?»

https://youtube.com/watch?v=FE4_T_yv8dw&feature=shared